

Uppuja päästmine on uppuja enda asi!

Kui oleme viga saanud, siis selleks on kiirabi, kui pätt ründab, siis kutsume politsei, tulekahju korral aitab tuletõrje, uppumisohest toob välja vetelpääste, kui vaenlane maad ründab, siis selle mure lahendab NATO ning kui kõik need asjad korraga juhtuvad, siis selleks on vabatahtlikud kaitseliitlased alati kusagil valvel. Elu on tõesti muretu ja hea siin Maarjamaal, sest kõige ebamugavaga minu elus tegeleb keegi teine.

Jah, terve põlvkond eestimaalasi on tõe poolest üles kasvanud teadmises, et kõik ebamugava teevad tema eest teised. Oluline on vaid püüelda isikliku edu poole nii jõudsalt kui võimalik. Juba alates lasteaiast sisendatakse seda mõtte- ning olemasolu viisi ning kooliastmetes vaid süvendatakse. Nõnda on meie keskel suur osa inimesi, ise sageli juba lapsevanemad, kelle nägemus enese elushoiust piirdub edu ja heaolu mantra järgimisega. Paraku on tõelisus risti vastupidine ning see ilmneb päev-päevalt ikka enam ja enam. Ning sugugi mitte rõõmustavas suunas.

Võimalikus tekkivas kriisiolukorras, millised tõenäosused ju tänases ilmas jõudsa hooga kasvavad, ei saa me paraku aga edu ja positsiooniga kuidagi omal hinge sees hoitud. Ei, ma ei ennusta paranoiliselt maailmalõppu ega tuumasõda. Kusjuures viimase tõenäosus on tegelikult taas ju kasvama hakanud. Ma räägin märksa käepärasematest asjadest. Sõltumata tekitajast (terrorism, sõjategevus, looduslikud tegurid vms) võib labane kestev volukatkestus suurusulas elu pea peale pöörata.

Kujutlegem. On veebruari alguse külmad, Tallinnas kaob elektrivarustus neljaks-viieks päevaks. Millest me ilma jääme? Kõigest, mida peame täna iseenesestmõistetavaks. Soojus, valgus, vesi, kanalisatsioon, toiduvalmistamine, transport, esmaabi, pääste, korrakaitse, kaubandus, rahandus, meedia. Nimeta vaid!

Soojuse kadu on vast ehk üks olulisemaid neist. Enamus Eesti elamufondist on nõukaaegsed ehitised. Neist enamus omakorda kaasajastamata. Sellises majas langeb õhusoo paari-kolme -20 päevaga nullilähedaseks. Uutes, heades majades kulub selleks päev-paar rohkem. Lisandub ju veel kehasoojale ka vajadus sooja toitu valmistada kuivainetest, mida targemad on igaks juhaks varunud. Kui on. Tulemuseks on tuhanded omaalgatuslikud käepärased ja kohandatud kütteallikad. Võib vaid oletada kui palju kordi kasvab tuleõnnetuste arv, mida sellises olukorras ei suuda enam tänane tuletõrje summutada. Valguse kadu vaid võimendab seda olukorda läbi massilise lahtise tulega ümberkäimise. Veepuudust aitab mõnevõrra leevendada talvisest ajast tulenev loodetav lumerohkus, seda enam, et üsna koheselt tekkiv kütusekriis (tanklad ju elektrita ei tööta) ei võimalda enam tänavatele lisanduvat lund eemaldada. Küll aga pole sademevesi meile piisav janukustutaja sest mineraalide puudumine tekitab soolatustamise meie kehaes ja sellest tuleneb oluline teovõime langus (krambid, peavalu jms). Ja ega seda lund kauaks ka ei jätku, seda enam, et ta linnas kõige puhtam pole ning et selle sulatamiseks on vaja ju taas soojust, millest nüüd ilma oleme.

Vee teistpidi liikumine – kanalisatsioon – ei tundu esimese hooga väga muret tekitavat. Kuid kujutleme üheksakordset elamut kus inimesed kõikidel korrustel jätkavad kanalisatsiooni tarvitamist ka peale pumplate seiskumist. Üsna peagi muudab raskusjõud elu alakorrustel võimatuks. Võiks öelda et üsna sitaks sõna otseses mõttes.

Kaubandus ja rahandus lakkab teotsemast – kui paljudel meist ikka paberraha suurtes kogustes sukasääres. Ja kui ongi, kas sellest on abi kaubanduses mille varud asuvad linnadest väljas (kütus pole ju kättesaadav enam), mille arvestus on puhtalt elektrooniline, milles puudub enamasti looduslik valgustus... Siin on kindlasti mingi lahendus. Ehk olekski, kui meie mõtlemine poleks täielikult raami surutud.

Räägin ühe loo. Mu sõber ostis väiksest maapoest tüki sinki. Viis eurot maksis. Kassas teatas neiu, et "Me ei müü seda sinki teile". Sink on, raha on, milles asi? "Kuna arvutisüsteemis see sink puudub, siis teda pole olemas". Saate aru, see juhtus päriselt! Aga väikses maapoes kus võiks veel tänagi

"vihiku peale" kirjutamist oodata. Võiks aga ei või enam.

Muidugi on kauplustes siiski tegelikkuses need "singid" ju olemas, kuigi piiratud koguses ja vaid esimesel päeval. Tekkiva paanika käigus tehakse poed ka ilma elektri ja pangalinkideta tühjaks. Tugevama õigusega.

See tekkiv paanika ei tulene aga mitte ainult ellujäämisinstinktist. Üheks olulisemaks paanikaõhutajaks on teabekadu. Nimelt meediakadu ei tähenda meile ju vaid mugava lobisemisvõimaluse ja edeva enesenäitamiseviisi puudumist. Eelkõige on see teadmatus. Teadmatus olukorra tõsidusest, ulatusest, põhjustest, kestusest. Ja see teadmatus viib nobedasti paanikani. Ka korralikud pereemad, haritud õppejõud, ontlikud vanahärrad. Paanikasse, mis seniste ning sarnaste maailmanäidete varal viib nobedasti rahutuste, rüüstamiste ning massilise vägivallani. Kas sellistes oludes on meie praegugi võime piiril toimivad korrakaitsejõud võimelised iga viimase kui elanikuni jõudma? Näiteks, et teda kaitsta toitu hankivate meeleheitel isikute rünnete vastu? Sealjuures võib vaid oletada kuivõrd kasvab ka vajadus kiire esmaabi järgi. Ka selleks ei ole meie väikese riigi võimed valmis. Ei ole, ei saagi olla, ega peagi olema. Sest uppuja päästmine on uppuja enese asi.

Mis siis lahendus on? Kas üldse on mingit viisi? Või on see paranoia? Lahendus peitub elanike endi enesekaitse ja -pääste võimes. Täpsemalt selle tekkimises. Kui me suudame tulla välja ulmast, et elame täna lõpuni turvalises keskkonnas kus kõik ebamugava meie eluspüsimiseks teevad ära teised. Kui me suudame märgata ja teadvustada võimalusi, mis selle juuspeene niidi katkestada võivad, mis meie mugavuskeskkonda ülal hoiab. Siis see oleks eelduseks, et võime neis olukordades kohanduda ning neist tugevana väljuda.

Selle tarbeks on juba paari aasta eest arendatud riiklikul tasandil tänuväärset elanikkonnakaitse programmi koostöös kodanikualgatusega, mis peadib tänavu sügisel muu hulgas vastavate juhiste ja juhendmaterjalide avaldamisega. Juhendmaterjalide, mis õpetavad näiteks, kuidas toime tulla oma eluga kirjeldatud olukorras lausa kuni nädala – aja, mil riiklikud institutsioonid ei pruugi suuta kodanike eluspüsimiseks vajalikku keskkonda taastada/luua.

Kallid kaasmaalased, uppuja päästmine on tõe poolest eelkõige uppuja enda asi. Isegi siis kui se kui see "uppuja" ei elaks kiirete kliimamuutuste ajal piirkonnas kus pole viimase kaheksa aastasaja jooksul olnud ühtki sajandit, mida ei läbiks sõjakaod, taudid või ilmastikukatastroofid ning kelle naabruses elab muskleid kasvatav agressor-riik. Ja see tühine asjaolu võiks meie edust pimestatud peakestesse lõppeks kohale jõuda.